

VÖRÖS ISTVÁN – LACKFI JÁNOS

INTÉZMÉNYSZERŰEN TAGADNI AZ INTÉZMÉNYESÜLÉST

Válaszok Balázs Imre József kérdéseire

Végére is
a Zeneakadémia
vagy a Színművészeti
Egyetem is intézmény,
mégse vitatja senki,
hogy van értelme.
De a munkánk minden
eleme arról szól, hogy
se emberként,
se íróként nem szabad
intézményesülni.

■ Magyarországon más a kimenete a kreatívírásoktatásnak, mint az Egyesült Államokban: nincs a háttérben nagy piac, profi kiadói hálózat, kereskedelmi logika. Vagy csak most formálódik. Lett viszont blogvilág, Facebook, amikor valaki saját „kiadóává” válik bizonyos értelemben. Növeli-e a tétjét ez a kreatív írás oktatásának? Mit gondoltok az ilyen képzés kimenetéről a változó idő és technikai feltételek kontextusában? Láttok-e elmozdulásokat?

Vörös István: Nagy piac nincs, de (sajnos) kereskedelmi logika van, és szerintem van profi kiadói hálózat is. Hogy mi a kimenete a dolognak – lényegében ugyanaz, mint az USA-ban, a többségből nem lesz író, de egy részük kiadói ember lesz, más részük újságíró, és jó néhányan mégis a pályára lépnek. Az irodalom szabályai (vagy a szabályok szabályos meg nem léte) ugyanolyanok, bármilyen módon publikál is az illető, egy bloggernek se árt, ha nemcsak a mondanivalóját ismeri, hanem az elmondás mikéntjét is. Egyféle kreativitás-erősítő hormon a mi képzésünk, azt remélem, és így még annak is hasznára lehet, aki semmit se ír azután. De remélhetőleg olvasni fog.

Lackfi János: Az irodalmi magánkiadás gyakorlata, mely például a két háború közt elég általános volt (Tatay, Tersánszky, Móricz is jártak házról házra előfizetőket gyűjteni), manapság nem mondható jellemzőnek. Aligha tudunk például mondani olyan könyvet, mely jelentős irodalmi teljesítményt mutat fel, és a szerző gondozásában jelenik meg. Vannak ugyanakkor izgalmas határ esetek, például Závada Péteré, aki meglepően vete res dalszövegekkel nyitott az Akkedzet Phiai együttessel, nagy közönségsikert aratott, és mint-

egy ennek nyomvívén, avagy ettől függetlenül költőként is debütált – persze egy jelentős kiadónál. A slam poetry műfaj bajnokai, Simon Márton, Csider István, Pion István, Kemény Lili és Zsófi nyomtatott művei felett is komoly kiadócégek bábáskodtak. Ott van aztán az irodalomtól magát messzire pozicionáló Oravecz Nóra esete, aki valóban blogolással és magánkiadással kezdte, ám végül ugyanúgy egy nagyobb konzern mellé horgonyzott le. Újfajta közösségi finanszírozással csinálja *Nyugat + zombik* képregénysorozatát Csepella Olivér, őt egy marketingmodell keretében gyakorlatilag fizetéssel látják el olvasói, hogy egy évig csak ezt a munkát végezhesse. Kalandja határműfaj, hiszen az irodalomhoz van köze, de nem a hagyományos olvasóréteget célozza meg, és nem is tradicionális módon.

Amíg a Pázmányon tanítottam, két dolgot véstem kreatívírás-hallgatóim eszébe. Az egyik, hogy ami munkát órán elvégzünk, az voltaképpen csak a jéghegy csúcsa, aki otthon nem melózik, az nemigen verekszi be magát a profik küzdőterére. A másik, hogy irodalmi estekre kell járni, követni a folyóiratokat, ha a hazai mezőnnyel tisztába akarunk jönni. Az idő előrehaladtával a nyomtatott folyóiratok közé egyre több online fórum (például a *Spanyolnátha*) kéredzkedett be, és amely lapoknak volt színvonalas netes változata (*Jelenkor*, *Bárka*, *Kortársonline*, *Tiszatájonline*), azokra kértem külön figyelmet fordítani. Ha ma is lenne folyóiratokkal foglalkozó szemináriumom, alighanem hangsúlyt kapna a *Librarius*, az *Irodalmi Jelen*, a *Drót*, az *ÚjNautilus* és pár más lap.

Íróiskolák a közhiedelemmel ellentétben a keleti tömbben is léteztek és léteznek – Moszkvában, Lipcsében hosszú, máig tartó hagyományuk van, Bukarestben is volt ilyen kísérlet az ötvenes években. Ráadásul ezeknek a kísérleteknek magyar írók, kritikusok is részesei voltak. Érthető persze, hogy az „irányított irodalom” korszakában, a rendszerváltás előtt nagyobb vonzereje volt az intézményes kereteken kívül vagy azok perifériáin szerveződő, szabadabb műhelyeknek, írói asztaltársaságoknak – és én inkább ezek folytatásának tekintem például a rendszerváltás utáni JAK-táborok műhelyfoglalkozásait is. Mire jó az intézményesült műhely? És mire jó az önkéntesen, spontánul szerveződő írói közösség?

V. I.: Végére is a Zeneakadémia vagy a Színművészeti Egyetem is intézmény, mégse vitatja senki, hogy van értelme. De a munkánk minden eleme arról szól, hogy se emberként, se íróként nem szabad intézményesülni. Lényegében ezt tanítjuk napi 24 órában. Intézményszerűen tagadjuk az intézményesülést. Ugyanaz a helyzet a szabályokkal. Tanítom: egy szabály van, hogy van szabály, hogy valamilyen szabályt a sok lehetséges és lehetetlen közül alkalmazni kell. És még egy szabály van, hogy egyik sem kötelező mindig. Szerintem az intézményeken kívül is van borzalmas íróiskola, nevezetesen, ahol olyan ember tanít, akitől nem lenne szabad semmit tanulni. Mi igyekszünk jó előadókat meghívni, olyanokat, akiket emberként, íróként, tanárként is vállalni tudunk, sőt felnézünk rájuk. Vendégelőadóink fél évente váltakoznak, a volt, mostani és eljövendő (már egyeztetett) oktatóink névsora így néz ki: Horváth Viktor, Kemény István, Marno János, Sopsits Árpád, Térey János, Tóth Krisztina. De ez a névsor félévről félévre egy-két emberrel bővül.

L. J.: Amerikában a húszas, a Szovjetunióban a harmincas évektől indultak kreatívírás-műhelyek, ezek létrejöttében nyilván gazdasági és politikai szempontok is erősen közrejátszhattak. Az amerikaiak szerettek mindent praktikusán, a szovjetek meg ideologikusan felfogni. Egy irodalmi asztaltársaság, szalon vagy önképzőkör spontán és nagyszerű dolog, ekkor a szakma különböző fokain álló emberek megosztják egymással írásaikat, és szubjektíven véleményezik azokat. Kitűnő találmány a műhelyfoglalkozás is, mikor egy szakmai alapon kiválasztott Mester vezeteti alkotói dilemmáiba a jelenlévőket, és a tekintély elvén mond ítéletet írásaikról.

A szisztematikus kreatív írás képzésnek mindkét típusú irodalmi közösségi tevékenységhez van köze, az egyikkel a közösség ereje, a másikkal az iránymutatás szükségessége köti össze. Ugyanakkor az önképzőköri vagy szalon típusú találkozások leginkább hosszú távú fejlődést tesznek lehetővé, hatásfokuk hosszú években mérhető, minthogy iskolás jellegük nincsen. A résztvevőkben lassan érlelődnek a kapott információk, lassanként ők maguk jutnak újabb belátásokra, változtatnak poétikájukon, vagy éppen döntenek, és abbahagyják vagy műkedvelő szintre szorítják az írást. A kreatív írás ennél szisztematikusabb fejlesztést céloz meg. Olyan gyakorlatokat igyekszünk csokorba gyűjteni, melyek a műhelyen részt vevők éppen aktuális alkotói problémáitól, képzettségi szintjétől függetlenül fontos irodalmi technikákat fejlesztenek. Én magam nagy híve vagyok az ott, helyben írásnak, ami ugyan nem modellezi tökéletesen az írói munka köznapi helyzetét, de rengeteg pozitív hozadéka van. A résztvevők ilyenkor létrejövő munkái általában lényegesen jobb minőségűek, mint amit odahaza, egymagukban, korlátlanul rendelkezésre álló idő alatt írnak. Ennek magyarázata egyrészt, hogy frissen előttük áll a modellszöveg, mellyel megismerkednek, és kristálytiszta a kerüendő, illetve követendő szempontok is. Ezeket egy hosszabb reflexiós idő, illetve a magányos alkotással járó lélektani bizonytalanságok hamar elhomályosítják. Segít az is, hogy konkrét helyzetbe és időkeretbe szorítva, a megszólalás és megosztás teljesítménykényszerében tapasztalatom szerint szinte mindenki erején felül teljesít. És még valami: az elfogadó, laza közösség jelenléte bátorítóan hat az amúgy magányosan szenvedő írójelöltekre, ezért is hangsúlyozom oly gyakran, hogy hibázni ér, minden megosztott írás öröm, senki sem fog nagy garral ítélkezni. Stimulálóan hat az is, hogy a gyakorta visszhangtalanságtól szenvedő tollforgatók itt biztosan számíthatnak építő, tehát a jövő felé mutató, továbbgondolkodásban segítő kritikára.

Hogyan kezdődött a Pázmány Péter Katolikus Egyetem kreatív írás programja? Mire lehetett ezt felépíteni, miből lehetett akkor inspirálódni? Szkepszis fogadta inkább, vagy biztatás? Hogyan zajlott köztetek az együttműködés?

V. I.: Az egyetem antikváriumában összefutva határoztunk kb. 2003 szeptemberében arról, hogy kidolgozzunk egy ilyen programot. Fél éven át raktuk össze a két tanéves, heti nyolc órás oktatási tervet. Abba azért sok minden belefér. Nem annyira mintákat követtünk, hanem a saját oktatói és írói tapasztalatainkból indultunk ki. Rám a kezembe kerülő kreatívíráskönyvek inkább elriasztóan hatottak. Úgy láttam, hogy abban módszerek vannak: így és így kezdünk egy novellát, így és így jellemzünk egy embert. Igen. Vagy egészen másképp. Nincsenek módszerek. Az írni tudás a zabolátlan tehetségnek semmiképp se megkötözése kell legyen, mint inkább felszabadítása. Ez a cél. Felszabadítani a mindenkiben ott levő tehetséget – ha kell.

L. J.: Az antikvár könyvtárunknál beszélgettünk a lehetséges képzés távoli víziójáról Pistával. Ez számomra megfoghatóbb valóság volt, mert akkor már évek óta veztettem a Szépirás Műhelyt, ahová például Simon Márton, Babiczky Tibor, Horváth László Imre és Toroczky András is járt, és éppen annak kereteit feszegettem, a legkülönbözőbb feladatokat találva ki a diákoknak. Ha én beindulok, olyan vagyok, mint a tank, rávettem hát magam, hogy kidolgozzuk a négy féléves képzés tervét. Őszintén szólva tartottunk tőle, hogy a Pázmány hivatalos körei szájbígyesztve fogadják a javaslatot, hiszen ez nem tűnik komoly, tudományos, egyetemies dolognak erre. Ehhez képest a kari tanácson általános ováció mellett ment végbe a szavazás, sztártanszékek vezetői veregették a vállamat, és mondták, hogy legszívesebben az összes hallgatójukat beutalnák hozzánk írástanulásra. Erre végül aztán nem került sor, és volt olyan tanszék is, amely arra hivatkozva nem fogadott be, hogy „elszívánk a hallgatóikat”, ám a fiatal, rugalmas Esztétika Intézetnél otthonra találtunk, és jobb helyre nem is kerülhettünk volna.

Vannak-e kedvenc mintáitok, kézikönyveitek a témában, amelyeket használtatok, vagy amiket menet közben fedeztetek fel?

L. J.: Rengeteg izgalmas dilemmát vet fel Füst Milán esztétikája, a *Látomás és indulat a művészetben*, fontos összefoglalás Mario Vargas Llosa *Levelek egy ifjú regényíróhoz* című esszékötete, de kihagyhatatlan Weörestől *A vers születése is*. Hosszú szakirodalom-listánk van amúgy Borgestől a régi kínai esztétáig menően, de konkrét gyakorlatokat én leginkább saját kútfőből merítettem a kortárs magyar és világirodalom erre alkalmas műveinek felhasználásával.

V. I.: Nem tankönyvek, de rengeteg. WS: *A vers születése*. Borges: *A költői mesterség*. Régi kínai esztétikák. Beszélgetések Pilinszky Jánossal. Füst Milán: *Látomás és indulat a művészetben*. Sok minden, nagyon sok minden. Versek. Arany Vojtina-levelei. Kifogyhatatlan. Vagy például előkerül Szilágyi Domokos *Hogyan írjunk verset?* című szövege. A következő tanévben más. Rilke: *Levelek egy ifjú költőnek*. Én se akarom agyonunni se a tanítást, se a vizsgáztatást.

A Helikon 2015/1-es számában Sulyok Blanka beszámol saját tanári tapasztalatairól, amelyeket a kreatív írás középiskolai tanítása közben szerzett. Tegyük fel, hogy szabad kezet kapnátok arra, hogy átszervezzétek az iskolai és bölcsészkarai oktatást – úgy, hogy biztos helyet kapna ebben a mezőben a kreatív írás. Hogyan látnátok ennek a helyét? Az eddigi irodalomoktatás mellett, annak kiegészítéseképpen? Helyette? Vagy valamiféle hibridként, ami beépülve alakítja át, belülről, az irodalomórai logikát?

V. I.: Két dolog, hogy teljesen újra kéne értelmezni az irodalomoktatás feladatát, és hogy az írni tanulással a másik megértésnek tudományát sajátíthatnák el a diákok. Gimnazistáknak is kellene ilyesmit tanulni. Az irodalmat úgy kéne tanítani, hogy kulcsot adjunk a gyerekeknek, miként tudják azt a nagy kultúrkinccset, melyet örökségül kaptak, a saját céljaikra és hasznukra használni. Hogyan szerez örömet, megnyugvást, hogyan ad magyarázatot a kérdéseinkre, hogyan nyugtat meg meg-nem-értéseinkben, hogyan segít. Ennek megértése a belépő a nagy művek olvasásához. (És a nagy művek olvasása ennek megértéséhez.)

Az írásoktatást gyerektől felnőttig mindenkire érdemes lenne eljuttatni, mert ha írok egy drámai jelenetet, meg kell tanulnom úgy írni és gondolkodni, hogy mind a két félnek igaza legyen. Hogy ezt elfogadjam. Hogy ezt az igazat megértsem. A másik igazát.

(Sulyok Blanka egyébként nálunk végzett, büszkék vagyunk rá.)

L. J.: A kreatív írás éppúgy szerves része lehetne az alap- és középfokú oktatásnak, no meg az egyeteminek is, ahogy a sportok, az éneklés, a rajz, a tánc vagy más hasonló kulturális barkácstevékenység. Az irodalomról való beszéd minőségének rengeteget használ, ha valaki látja, hogy a vers, a próza nem (vagy nem csak) „Északfok, titok, idegenség”, hanem gyurmázható, tapintható, közvetlen érzéki valóság. A *Tanító* folyóirat felkért, hogy írjak rendhagyó óravázlatokat olyan klasszikus „ősbö-lény-versekről”, mint a *Szózat*, a *Himnusz* vagy a *Talpra, magyar!*, melyeket hagyományosan alig tudunk megközelíteni félelem és rettegés nélkül. Ezekben a javaslatokban egészen természetesen vannak kreatív írás jellegű gyakorlatok. Írjuk csak meg bátran, hogy „Vasútnak rendületlenül / Légy híve, vasutas, / Hiszen a büfé kitudó, / végénk alul lukas.” Vagy hogy „Isten, áldd meg a rendőrt / gonosz betörőrkkel, / győzze le mindet ésszel / vagy pedig erővel.” Az amúgy nem túl szórakoztató, mégis hasznos életrajzokat meg berappelltem, hadd fújja együtt az egész osztály. Miért ne lenne jövője az irodalmi formák felhasználásának éppen irodalomórán? Külföldi példák mutatják, hogy az írás a börtönökben, kórházakban, pszichiátriákon is komoly terápiás eredményeket hoz, miért éppen az úgymond „egészséges” gyerekeket (meg a társadalom egészét) fosztjuk meg ettől az élménytől és a jótékony hatásoktól? Nem valami újdondász dolog ez, csak éppen elfeledtük. Létezett olyan parasztember vagy

asszony, aki ne tudta volna recitálva elgyászolni szeretteit, összefoglalva sirámaiban az elhunyt egész életét? Képtelenség... Volt dalképtelen vagy mesélni képtelen a szégyen jobbágság közt? Nem, csak jobb és kevésé jó előadók. Az úriházak vagy polgári otthonok lakói is bármikor összeültek kis kamarazenére, megírtak egy-két negédes szonettet. És ma is rappel minden lakótelepi srác. Márpedig a RAP betűszó, annyit tesz: *Rhythm And Poetry*. Melyik ellen van kifogásunk?

Vannak-e olyan helyzetek a kreatívírási-órák közben, amikor úgy érzitek, átkerültök az írásról való beszédből valami másba? Hol húzódnak a határok a szövegek és életek, netán traumák kimondása között? Hogyan viszonyultok az ilyen szituációkhoz?

V. I.: Ilyen határok nincsenek. Az írás és az olvasás veszélyesen felszabadító. Nem azt mutatja meg, amit a költő akar mondani, vagy nem elsősorban azt, hanem hogy mit mond nekem a szöveg mint olvasónak, és mit mondok én neki. Nagy eszmecsere. Az egészséges a boldogság a tétje. Sok személyes gyónásra is sor került már az írásműveken keresztül, sok titkot tudtunk meg mindannyian egymásról, akik ebben részt veszünk. Az órán, ha jó formában vagyunk, kinyílik az irodalom tere, és abba minden belefér.

L. J.: Lépten-nyomon átlépünk ilyen határokat, ezt meg is kell tennünk, hiszen ki-ki saját anyagából dolgozik. Mindig el is mondom gondosan, hogy itt bizony a legbelsőbb valóságunk lesz az alapanyag. Nem vagyok azonban pszichológus, tehát hogy a leírtakból mi a valóban létező lelki impulzus, megélt valóság, az nem rám tartozik. Vagyis nyugodtan lehetünk vallomások, nyugodtan hozzá is képzelhetünk bármit bármihez, mert senki nem fogja lenyomozni, ki mit követett vagy képzelt el a valóságban. Érzéseinkért amúgy sem vagyunk felelősek, csak tetteinkért. Aki gondolta már azt, hogy „megfojtom ezt az alakot”, az voltaképp gyilkos. Akiben pedig felvillant egy szép test láttán egy pajzán gondolat, valójában már megcsalta kedvesét. Ám nagyon fontos, hogy ebből az első impulzusból milyen cselekedet születik, hisz ott kezdődik a felelősségünk. A papír segíthet, hogy megfogalmazzuk a bennünk élő alakmásokat, és így tudatosítsuk saját döntéseinket. Weöres szerint mindenben ott van egy szent és egy tömeggyilkos. Meg egyébként még ezer árnyalat a kettő között. Az én lelki és büntetőjogi felelősségem, melyik útra lépek. Íróként azonban nagy ajándék, ha képes vagyok az összes éneket használni, mozgósítani.

Persze bármennyire igyekszem is hangsúlyozni, hogy a papír-én nem egy az egyben azonos a személyes énnel, adódnak nehéz pillanatok. Marczibányi téri kurzusom egyik résztvevője például egy ízben olyan bensőséges élményt osztott meg nagyapjával kapcsolatosan, hogy alig tudta felolvasni. Mi is nyeldekeltük a könnyeinket. Egy másik alkalommal, egy pázmányos órán egy felnőtt hallgató azt mondta, ne haragudjak, képtelen megírni az éppen terítéken lévő, párkapcsolat-boncolgató gyakorlatot, mert olyan sebek szakadnának fel benne. Az ilyesmit természetesen tiszteletben tartom, amúgy sem kötelező mindenkinek felolvasni, bár nagy örömmel vesszük, ha megteszi. Nem lehet cél viszont az élveboncolás, a mások lelkébe gázolás, az írás nem erről szól...

Mi a legpozitívabb élményetek az írásórákkal kapcsolatban?

V. I.: Az, hogy mennyi tehetség van a diákokban, mennyi kreativitás, és mennyi a szó legjobb értelemben vett tisztaság. Nagy felelőségük van azoknak, akik megpróbálnak a fiatalok tisztaságával és képzelőerejével visszaélni. Amennyire tudom, igyekszem felvértezni őket az ilyen lelki hackertámadások ellen.

L. J.: A Pázmányon nem elitképzésben gondolkodtunk, mégis kikerült kezünk alól egy nagyszerű nemzedék, a fent említetteken kívül Ughy Szabinát, Ayhan Gökhant, Pion Istvánt, Ijjas Tamást említhetném.

Igazi siker, hogy Sulyok Blankából sztárpedagógus lett a módszereinkkel (leginkább persze magának köszönheti), avagy hogy egy másik tanár-ő-tanítványunk,

Poncski Hajnalka milyen döbbenetesen lelkesítő módon foglalkozik hátrányos helyzetű fiatalokkal.

Aztán hatalmas pozitívum, hogy amikor az egyetemi közegből kiszabadultam a való világba, vagyis a Marczibányi Téri Művelődési Központban hirdettem tanfolyamot, kiderült, amit mindig is gyanítottam: ez nem csak afféle szűken értelmezett bölcsészvircsaft. Nagyon sokféle ember megfordul itt, jogásztól a reklámszövegíróig, tolmáctól a környezetmérnökig, fociedzőtől a politológusig, földrajztanártól a sebészig, fizikustól az orgonaművészig, vegyésztől az optikusig és a lakberendezőig. Járnak nyugdíjasok és gimnazisták, egyetemisták és meglett emberek, vagyis a korosztályi legyező is széles. Még egy kitartó, tizenhárom éves résztvevőnk is van, aki elképesztő szókincsével és szürreális ötleteivel jócskán meghökkent bennünket, akik papír szerint felnőttek lennének.

Ugyanilyen váratlanul és örömtelien sokféle a motiváció, ami miatt az írással ismerkednének a tanfolyamra járók. Van, akit a kíváncsiság hajt. Mást a szimpatikus közösség iránti vágy. Van, aki élvezetes, minőségi időtöltésre, lazításra vágyik. Van, akit a barátnöje íratott be, mert ez szerinte neki való. Van, akinek fogalma sincs, miért, késztetést érzett, és eljött. Van, aki olvasók tízezeire vágyik, van, aki Nobel-díjra. Van, aki diktafonba mondja gondolatlavináit, és ezeket szeretné megfésülgetni. Van, aki szakmája miatt sokat beszél, most inkább írni szeretne. Van, aki új életet kezdett, és új szavakat keres hozzá. Van, akin tolmácsként a mások szavai járnak át folyamatosan, és megijedt, már nincsenek is sajátjai. Van, aki a közigazgatásban csupa száraz szövegekkel foglalkozik, most jól jönne, ha ízesebbet is fogalmazhatna. Külön öröm, hogy jó pár ember szórakozni szeretne, vagyis az irodalom egyre kevésbé látszik valami szörnyű, kötelező büntetésnek, amit igazából a közoktatás kényszerít csak ránk...

Tavaly már terjedelmes közös publikációt is jegyeztünk a kurzus legjobb írásai-ból a Spanyolnátha honlapon, és tervezzük, hogy közös felolvasást, megmutatkozást, afféle nyilvános bulit is beiktassunk az egyes félévek végén.

Ezeknek a képzéseknek folyamatosan alakul az intézményi struktúrája és háttere Magyarországon – milyen személyes projekt az, amiben jelenleg a legnagyobb kihívást látjátok, amit szeretnétek kipróbálni?

V. I.: Nekem elég, ha azt folytatatom, amit több mint tíz éve csinálok ez ügyben. Minden óra hoz valami újat. De tény, hogy a mostani BA-szintről ki akarjuk terjeszteni az MA-szintre is az oktatást. Ez már külön szak lenne. Az akkreditációt megkaptuk, valamiféle felsőoktatási államtitkárság nevű bürokratikus szervezet nem engedi meghirdetni. Nem értem, miért. Nem értem, mi köze van hozzá. Azaz persze értem. Én is olvastam Kafkát.

L. J.: Tovább kísérletezem a kreatív írás általános iskolai alkalmazhatósága terén. Az első visszajelzések nagyon jók, egy kedves tanárnő jelezte, diákjai első ízben kérdezték meg, nem lehetne-e, hogy nyelvtan helyett is irodalmat tartsanak... A Petőfi Rádió reggeli műsorában rendszeresen jönnek jegyzeteim, Nemkötelező Irodalom címen, ez is voltaképp afféle oktatás, nem középiskolás fokon. Ezek a szövegek a wmn.hu honlapon írott formában is követhetők. Évek óta dédelgetett titkos terveim is vannak, de ezek épp azért titkosak, hogy egy árva szót se ejtsek róluk...